

BÖLÜM 15

ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN NEDENLERİ VE COVID-19 SALGINININ ÇOCUK İŞÇİLİĞİNE ETKİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Serdar ÖZTÜRK¹
Seher SULUK²
İlgi BAYSAN³

GİRİŞ

Günümüzde çocuklar farklı sebeplerden dolayı hak ettikleri yaşama erişememekte, ömürleri boyunca onarılması zor hasarlara sebep olan ihmal ve istismarlara maruz kalmaktadır. Dünyanın birçok yerinde çocukların hakları ihlal edilmeye devam etmektedir. Bu çerçevede, çocuk işçiliğinin, çocukların gelişimleri önündeki engellerin en önemlilerinden biri olduğu söylenebilir. Çocuk işçiliği; fiziksel, sosyal, psikolojik, kültürel ve ekonomik boyutları bulunan ve bu boyutlarda çocuğun istismarına neden olan göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir toplumsal sorundur (Erbay, 2013: 157).

Sanayi Devrimi ile artan makineleşme ve ucuz işgücü gereksinimi çocuk işçilere olan ihtiyacı artıran faktörler arasında yerini almıştır. Çocuklar, özellikle dar gelirli ailelerinin ekonomik durumlarına katkı sağlamak amacıyla günümüzde de çalışmaya devam etmektedir.

Son dönemlerde yaşanan yeni tip koronavirüs (COVID-19) salgınının tüm dünyada yaratmış olduğu etkilerin ve bunun ekonomik yansımalarının maddi durumu kötüleşen ailelerde çocukların çalışma hayatına dâhil olma gerekliliğini artıracak yönünde birtakım çalışmalarla desteklenen öngörüler bulunmaktadır. Söz konusu durumun gerek çocukların psikolojik ve fiziksel sağlığını gerekse eğitim durumlarını olumsuz etkilemesi olasıdır. COVID-19 salgınının ekonomik hayata olumsuz etkileri sebebi ile çocuk işçilerin sayılarının artma ihtimali ve bunun

¹ Prof. Dr., Serdar ÖZTÜRK, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü, serdarozturk@nevsehir.edu.tr.

² Doktora Öğrencisi, Seher SULUK, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, SBE, İktisat AD., sehersuluk119@gmail.com

³ Doktora Öğrencisi, İlgi BAYSAN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, SBE, İktisat AD. ilgibaysan@hotmail.com

KAYNAKLAR

- Adak, N. (2016). *Sosyal Problemler Sosyolojisi: Dünyadan ve Türkiye'den Örnekler*, 2. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Ahad, A., Parry, Y. K. & Willis, E. (2020). Spillover Trends of Child Labor During the Coronavirus Crisis – an Unnoticed Wake-up Call, *Frontiers in Public Health*,8(488), 1-3.
- Aqil, Z. (2012). Nexus between Poverty & Child Labour: Measuring the Impact of Poverty Alleviation on Child Labour, 1-27.
- Akkan, B. (2020). Kovid-19'un Çocuklar Üzerinde Etkisi ve Çocuk Odaklı Sosyal Politikalar.
- Avşar, Z. & Öğütoğulları, E. (2012). Çocuk İşçiliği ve Çocuk İşçiliği ile Mücadele Stratejileri, *Sosyal Güvenlik Dergisi*,9-40.
- Aydın, D., Şahin, N. & Akay, B. (2017). Göç Olayının Çocuk Sağlığı Üzerine Etkileri, *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 7(1), 8-14.
- Bachman, S. L. (2000). The Political Economy of Child Labor and Its Impacts on International Business, *Business Economics*, 30-41.
- Bequele, A. & Myers, W. E. (1995). First Things First in Child Labour: Eliminating Work Detrimental to Children, UNICEF & ILO.
- Berigel, S. & Eroğlu, E. (2019). Türkiye'de Çocuk İşçiliğinin Dinamikleri, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Ekonomi & Siyaset Özel Sayısı, 39-56.
- Birleşmiş Milletler (2020). ILO ve UNICEF: COVID-19, Milyonlarca Çocuğu Çocuk İşçiliğine İtebilir, <https://turkey.un.org/tr/49215-ilo-ve-unicef-COVID-19-milyonlarca-cocugu-cocuk-is-ciligine-itebilir> (Erişim tarihi: 01.01.2021).
- Bourdillon, M. (2006). Violence against Working Children – A Report on Recent Research Relating to Work that is Harmful to Children, Save the Children, Stockholm, 1-49.
- Çakaloz, B. & Sevinçok, D. (2017). Türkiye'de Çalışan Çocuklar ve Ruh Sağlığı, *Karatahta İş Yazıları Dergisi*, 8, 89-98.
- Çöpoğlu, M. (2018a). Bir Kısır Döngü: Dünyada ve Türkiye'de Çocuk İşçiliği ve İşsizlik, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(5), 671-685.
- Çöpoğlu, M. (2018b). Türkiye'de Çocuk İşçiliği, *İğdir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,14, 357-398.
- DİSK/Genel-İş Sendikası. (2017). Türkiye'de Çocuk İşçi Olmak.
- Dorman, P. (2001). Child Labour in the Developed Economies, ILO/IPEC Working Paper, Geneva.
- Dönmez, İ. & Doğan, H. (2020). Risk Altındaki Çocuklar Üzerine Bir İnceleme (Muş İli Örneği), *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 455-489.
- Dur, A. İ. B. & Öztürk, M. (2017). Türkiye'de ve Dünyada Çocuk İşçiliği ve Mücadele Politikaları: SDÜ MYO Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(3), 613-335.
- Dursun, S. & Aksakal, E. (2018). Çalışan Çocukların Sorunları Üzerine Bir Araştırma, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 41-56.
- Divedi, S. (t.y.). Causes of Child Labor: A Review.https://www.academia.edu/24515661/CAUSES_OF_CHILD_LABOUR_A_REVIEW (Erişim tarihi: 20.02.2021).
- Edmonds, E. V. & Theoharides, C. (2020). Child Labor and Economic Development, 1-34.
- Efe, H. & Uluoğlu, S. A. (2015). Dünyada Çocuk İşçiliğiyle Mücadelede Gelinek Nokta ve Geleceğe Dair Bazı Öngörüler, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13(51), 46-72.
- Erbay, E. (2013). Türkiye'de Çocuk İşçiliğinin Büyük Resmi, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(1), 157-167.
- FAO. (2013). Children's Work in the Livestock Sector: Herding and Beyond.
- FAO. (2020). Social Protection and Child Labour: Eliminating Child Labour in Agriculture With Social Protection.
- Fidan, F. (2004). Çalışan Çocuk Olgusuna Sosyo-Psikolojik Bakış Sanayide Çalışan Çocuklar Örneği, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 30-49.
- Güzel, B. (2016). 21. Yüzyılda Çocuk İşçiliği ile Mücadele İlerleme Raporu, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1993-1998.

- Hetzel, D. (2015). What Makes a Good Childhood – Report for the Royal Commission, 1-41.
- Idris, I. (2020). Impact of COVID-19 on Child Labour in South Asia, K4D Helpdesk Report.
- ILO. (2002). A Future Without Child Labour, Geneva.
- ILO. (2011). Children in Hazardous Work: What We Know, What We Need to Do, IPEC, Geneva.
- ILO. (2013). Marking Progress Against Child Labour – Global Estimates and Trends 2000-2012, IPEC, Geneva.
- ILO (2017a). Global Estimates of Child Labour: Results and Trends, 2012-2016.
- ILO (2017b). Çocuk İşçiliği, <https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/child-labour/lang--tr/index.htm> (Erişim tarihi: 01.01.2021).
- ILO. (2018). Ending Child Labour by 2025: A Review of Policies and Programmes, Geneva.
- ILO. (2020a). COVID-19: Bugün Çocukları, Çocuk İşçiliğine Karşı, Her Zamankinden Daha Fazla Korumamız Gerek, Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü 12 Haziran 2020.
- ILO. (2020b). The COVID-19 Pandemic Could Increase Child Labour in Latin America and the Caribbean.
- ILO & UNICEF (2020). Covid-19 ve Çocuk İşçiliği: Kriz Zamanı, Harekete Geçme Zamanı, New York, 1-34.
- IPEC. (2009). Action Against Child Labour: IPEC Highlights 2008, ILO, Geneva.
- İşıkçı, Y. M. & Karatepe, S. (2016). Türkiye’de Çocuğa Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları ve Tarih-sel Analizi, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 69-100.
- İşeri, B., Sözen, G., Melik, Ö., Yavaşcan, Ö., Başkesen, A., Çoker, I., Yaprak, I. (2005). Çalışan Çocuk; Sosyo-Kültürel Özellikler ve Sağlık Taraması – İzmir Otomotiv Sanayi, *İzmir Tepecek Eğitim Hastanesi Dergisi*, 15(1), 45-56.
- Johansson, J. (2009). Causes of Child Labour – A Case Study in Babati Town, Tanzania, Södertörn University College, School of Life Sciences.
- Kanun, O. & Kayaoğlu, A. (2019). Child Labor and Its Sectoral Distribution in Turkey, *Çalışma ve Toplum*, 3(62),1991-2014.
- Karaman, B. & Özçalık, M. (2007). Türkiye’de Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Bir Sonucu: Çocuk İşgücü, *Yönetim ve Ekonomi*, 14(1), 25-41.
- Kavi, E. (2006). Çocuk İstihdamı Açısından Sosyal Sorumluluk Standardı, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 0(51), 271-286.
- Khakshour, A., Abbasi, M. A., Seyedi, S. J. & Saeidi, M. (2015). Child Labor Facts in the Worldwide: A Review Article, *International Journal of Pediatrics*, 3(1-2), 475-481.
- Koblanck, A. (Redaktör). (2020). Coronapandemin Slâr Hârt Mot Världens Utsatta, Svenska Civilsamhället Rapporterar.
- Kulaksız, Y. (2014). Yoksulluk Bağlamında Çocuk İşgücü, *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi*, 2(3), 2014, 91-111.
- Lal, B. S. (2019). Child Labour in India: Causes and Consequences, *International Journal of Science and Research*,8(5), 2199-2206.
- Marx, K. (2015). *Kapital*, Birinci Cilt, Sol Yayınları, 11. Baskı, Ankara.
- OECD. (2019). Child Labour: Causes, Consequences and Policies to Tackle it, OECD Social, Employment and Migration Working Papers.
- OECD. (2020). Combatting COVID-19’s Effect on Children.
- Rahman, M. M. & Khanam, R. (2012). Child Labour: The Effects of Globalisation, 1-29.
- Sevinç, M., Aydoğdu, M., Palabıçak, M. & Cançelik, M. (2020). Rızıklarıyla Doğmayanlar, Çocuk Emekçiler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 2430-2447.
- Sinha, S. (2006). Child Labour: ‘Child Labour Exists Because We Allow it to Exist’, India.
- Şahin, L. (2012). Geçmişten Günümüze Çocuk İşçiliği, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 103-118.
- Tor, H. (2010). Türkiye’de Çocuk İşçiliğinin Boyutları, *ZfWT*,2(2), 25-42.
- Tunçcan, N. (2000). Çocuk İşçiliği: Nedenleri, Boyutları ve Küreselleşen Dünyadaki Konumu, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 0(43-44), 243-259.
- TÜİK. (2020). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Child-Labour-Force-Survey-2019-33807>

(Erişim tarihi: 24.02.2021).

- UNICEF. (2007). Child Labour, Education and Policy Options, Working Papers, New York.
- UNICEF. (2019). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> (Erişim tarihi: 20.02.2021).
- UNICEF. (2020a). COVID-19 and Child Labour: A Time of Crisis, A Time to Act, ILO.
- UNICEF. (2020b). Politika Notu: COVID-19 Salgınının Çocuklar Üzerindeki Etkileri.
- UNICEF. (2020c). Devletlere Mesajlar: COVID-19 Müdahaleleri Sırasında Çocukların Korunmasını Koordine Etmek.
- UNICEF (2021). Çocuk işçilerin sayısı 20 yıldır ilk kez artarak 160 milyona yükseldi. <https://www.unicef.org/turkey/bas%C4%B1n-b%C3%BCltenleri/%C3%A7ocuk-i%C5%9F%C3%A7ilerin-say%C4%B1s%C4%B1-20-y%C4%B1ld%C4%B1r-ilk-kez-artarak-160-milyona-y%C3%BCkseldi-uluslararası%C4%B1> (Erişim tarihi: 03.08.2021).
- Wal, S. (editör). (2006). Child Labour in Various Industries, SARUP & SONS, New Delhi.
- WHO (2020). WHO Director-General's Opening Remarks at the Media Briefing on COVID-19 - 11 March 2020, <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-COVID-19---11-march-2020> (Erişim tarihi: 15.01.2021).
- Yayla, Y. (2017). Küresel Dünyada ve Türkiye'de Çocuk İşçiliği: Uluslararası ve Ulusal Yasal Düzenlemeler ve Ampirik Göstergeler, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 128, 413-436.
- Zafar, Z., Sarwar, I. & Haider, S. I. (2016). Socio-Economic and Political Causes of Child Labor: The Case of Pakistan, *Global Political Review*, 1(1), 32-43.
- <https://www.ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/child-labour/lang--en/index.htm> (Erişim tarihi: 26.02.2021).
- <https://kesk.org.tr/2018/06/12/egitim-sen-cocuk-isciligi-ile-gercek-mucadele-cocuk-isciliginin-ya-saklanmasiyla-mumkundur/> (Erişim tarihi: 26.02.2021).
- <https://www.unicef.dk/alle-boern-skal-laere-og-uddanne-sig/boernarbejde/> (Erişim tarihi: 20.02.2021).
- <https://www.eclt.org/en/news/child-labour-causes> (Erişim tarihi: 20.02.2021).
- <https://www.ilo.org/ipecc/programme/lang--en/index.htm> (Erişim tarihi: 24.02.2021).
- https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/presentation/wcms_710266.pdf (Erişim tarihi: 24.02.2021).
- <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-i%C5%9F%C3%A7ili%C4%9Fi> (Erişim tarihi: 22.02.2021).